

به نظر می‌رسد مناظره‌های دوم و سوم ریاست جمهوری ۱۴۰۳ تحت تأثیر نتایج نظرسنجی‌ها صورت بنیاد شده و از محتوای اولیه تغییر جهت داده است. نظرسنجی‌های دانشگاهی و غیردانشگاهی با وجود اختلاف نظرهای اولیه در چند موضوع با هم مشترکند. اول اینکه علی‌رغم برآوردهای اولیه تاکنون امکان مشارکت خیلی بیشتر از ۵۰ درصد فراهم نیست. نکته دوم هم این است که سه کاندیدای اصلی یعنی قالیباف، جلیلی و پزشکیان هیچ‌کدام فعلاً به بردن انتخابات در دور اول نزدیک نشده‌اند.

با این دو پیش‌فرض محتوای مناظره‌های انتخاباتی از مناظره دوم به بعد دچار مقداری تغییر شده است. با توجه به شکسته نشدن بیخ انتخابات به نظر می‌رسد سید اصلی رای شبیه انتخابات ۱۴۰۰ باشد. در این فضا همه نامزدها تلاش می‌کنند از همین سبب برداشت کنند و رای خود را بالا ببرند. ملاحظاتی و میانه‌روی‌های پزشکیان را هم باید در همین چهارچوب فهمید.

در چنین فضایی در صورت صریح‌تر و شفاف‌تر شدن انتخابات، مسأله اصلی تبدیل به دوگانه دولت رئیسی و دولت روحانی می‌شود. این منازعه همچنان زنده است به دو دلیل؛ اول اینکه از پایان دولت روحانی تنها سه سال می‌گذرد و از سوی دیگر بسیاری از کارگزاران دولت روحانی در صحنه انتخابات حضور دارند.

بردن منازعه انتخابات به موضوع دولت روحانی اتفاقاً از حاشیه انتخابات کلید خورد. علیرضا زاکانی با بازخوانی تصاویر دولت روحانی تلاش کرد حافظه تاریخی رای دهنده‌ها را بازسازی کند. تأکید بر استمرار دولت سیزدهم توسط امیرحسین قاضی زاده هاشمی هم به شکل‌گیری این فضا کمک کرد. تأکید زاکانی بر مشترک بودن اعضای ستاد پزشکیان با دولت حسن روحانی، پزشکیان را مجبور به واکنش کرد. پزشکیان علی‌رغم نشانه‌های روشن بر این موضوع، رسماً از دولت حسن روحانی اعلام برائت کند تا رای منفی بالای حسن روحانی به سید او نرود. اینکه مخاطب چنین موضوعی را قبول کند یا نه البته به این سادگی نیست. واقعیت این است که این مسأله آنقدر جدی است که اسحاق جهانگیری هم مجبور شد نیابتاً از دولت روحانی اعلام برائت کند و بگوید پزشکیان دولت سوم روحانی نیست.

با وجود ضعیف بودن مناظره‌ها و سطح پایین منازعه ایده‌های حکمرانی در این سه مناظره، به نظر می‌رسد هرچند دیر هنگام اما بالاخره منازعه اصلی سیاسی فضای انتخاباتی در حال شکل‌گیری است. مسابقه برای فرار از میراث روحانی از سوی همه نامزدهای انتخاباتی نشانه مهمی برای این موضوع است. علی‌احمال اگر فضا همین بماند هرکس از میراث روحانی دورتر باشد شانس بیشتری برای کشفگری سیاسی خواهد داشت.

اجتماع منفی

پرسر و حانی

بعد از مناظره دوم و سوم به نظر می‌رسد

محل اصلی نزاع سیاسی انتخابات ۱۴۰۳ مشخص شد، دولت سوم روحانی آری یا خیر؟ ۱، ۲، ۱۶